

Scenario 4: 'Ben ik te min?'

Er is sprake van uniformiteit en minimale prikkels op de arbeidsmarkt. De volgende drijvende krachten beïnvloeden de toekomstige arbeidsmarkt, de kansen voor mensen met een beperking en de inrichting van de sociale zekerheid:

- De nationale overheid heeft zich teruggetrokken: eigen verantwoordelijkheid staat voorop.
- Geld is de prikkel: door bezuinigingsdruk wordt gezocht naar besparingen op korte termijn.
- Mensen met een beperking zijn niet nodig en ook niet gewenst.

2016

De positie van de meeste mensen met een beperking is verslechterd. De perspectieven op arbeid zijn nauwelijks verbeterd en er is fors bezuinigd op ondersteuning, re-integratie en sociale zekerheidsuitkeringen. De nationale overheid heeft zich teruggetrokken. Gemeenten en re-integratiebureaus moeten zelf hun zaken zien te regelen, zo ook de re-integratie van Wwnv'ers. 'Ieder heeft zijn eigen verantwoordelijkheid', is het motto. Dat klinkt mooi, maar mensen die niet beschikken over de juiste sociale vaardigheden, hebben het moeilijk. Ook zijn er

regionale verschillen in dienstverlening: gelijke behandeling kan niet meer gerealiseerd worden.

Een aantal sociaal bewogen ondernemers en zorginstellingen zijn gaan samenwerken in nieuwe kleine collectiviteiten. Deze collectiviteiten organiseren de invulling van zorgbehoeften en werk voor mensen met een beperking die buiten de samenleving dreigen te vallen. Werkgevers kunnen via deze charitatieve instellingen werk aanbieden. Maar werkgevers kiezen toch liever voor mensen zonder beperking of voor andere minderheden.

2026

De participatie van mensen met een beperking is afgenomen, het aandeel mensen met een licht verstandelijke beperking en een criminele achtergrond is toegenomen, zo ook het aantal werklozen. De beeldvorming rond mensen met een beperking is hierdoor drastisch verslechterd. Daarom is de Wwnv in 2022 vervangen door een strengere wet: de Wet voor wat hoort wat, ofwel de Wvwhw. Kern van de wet is dat iedereen verplicht is tot een tegenprestatie voor zijn of haar uitkering, met uitzondering van de volledi-

ge arbeidsongeschikten. Er waren nog genoeg mensen die thuis zaten en ook de tekorten op de arbeidsmarkt waren nog niet opgelost; dat matchen van vraag en aanbod zou wel loslopen. Dus: vanaf 2022 werd elk werk passend.

Dit werkte niet, daar zijn we nu in 2026 wel achter. De Wwnv is daarom weer heringevoerd. Wel lastig, steeds die veranderingen in regelgeving. Voor mensen met een beperking is het moeilijk om geschikt werk te vinden. Er is een gebrekkige samenwerking tussen de verschillende instellingen en dienstverleners. Er zijn nog enkele grote charitatieve instellingen over. Daar zijn lange wachtlijsten voor ontstaan, nu instroom in de Sociale Werkvoorziening niet meer mogelijk is. Sociaal-ondernemen is niet populair. Het is een moeilijke markt voor de bemiddelings- en re-integratiebranche. Er is weinig solidariteit met mensen die hulp of ondersteuning nodig hebben. Mensen zijn onzeker en individualistisch geworden. Daarom is een aantal assertieve mensen met een beperking zelf een collectief netwerk begonnen. Zij bieden als collectief hun werkzaamheden aan en ook hun zorg- en ondersteuningsbehoeften hebben ze ondergebracht in dit collectief. Dit initiatief is succesvol en leidt tot inspiratie bij andere mensen voor dergelijke collectiviteiten. Hierdoor komen er meer werkzame mensen en meer assertieve Nederlanders. Maar het aantal mensen met een beperking die niet zelfredzaam zijn, is ook gegroeid. Zij zijn steeds meer afhankelijk van deze nieuwe collectiviteiten. MVO-organisaties proberen deze collectiviteiten daarom onder de aandacht te brengen bij overheid en sociale partners.

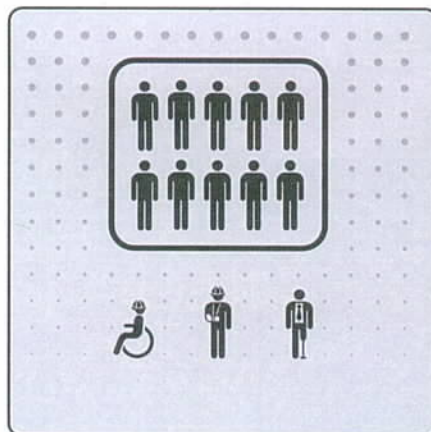
Staat symbool voor de 'normale' werkende jongere.

Staat symbool voor een hoogopgeleide werkende jongere met een beperking.

Staat symbool voor een laagopgeleide werkende jongere met een beperking.

Hoe nu verder?

Anticiperen op ontwikkelingen in de toekomst is zeer ingewikkeld. De toekomst is nagenoeg geheel onzeker en daardoor ontbreekt het aan volledige informatie om optimaal te kunnen anticiperen. En zelfs als we meer informatie hadden over mogelijke gebeurtenissen in de toekomst, dan nog zijn alle mogelijke gevolgen veel te complex om in beeld te kunnen brengen. Daarnaast zijn de meeste toekomstverkenningen met betrekking tot de arbeidsmarkt, om het zo maar te zeggen, beperkt: de positie van mensen met een beperking komt meestal niet aan de orde. Juist die (toekomstige) positie van mensen met een beperking is zeer relevant voor de spelers en stakeholders in de re-integratiebranche.

Met dit artikel en de publicatie 'Wie de JAS past, trekt hem aan' wil kennis- en innovatiecentrum CrossOver enerzijds een denkoefening aanbieden, om objectief en out-of-the-box na te denken over de toekomst van 2026: als dit gebeurt, wat betekent dat dan voor dat? Anderzijds willen we op deze wijze ook meegeven hoe zeer de positie van mensen met een beperking beïnvloed wordt door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, in de sociale zekerheid, in het onderwijs, in de zorg, in de thuissituatie en hoe deze verschillende factoren met elkaar samenhangen.

Scenario's worden pas effectief als zij het vinden van nieuwe inzichten en uiteindelijk ook de besluitvorming helpen ondersteunen. Hiertoe is het van belang dat de scenario's niet alleen gelezen worden, maar ook gebruikt worden als 'denkoefening'. Bijvoorbeeld in de vorm van een workshop of op andere manieren om de scenario's in een praktische oefening te gebruiken. CrossOver ondersteunt u graag bij het overdenken van de verschillende mogelijkheden hiervoor, om bij te dragen aan een hogere arbeidsparticipatie van mensen met een beperking in de toekomst.

Nico Blok is projectleider bij CrossOver.